

Płonka-Syroka, Bożena

Biblioteka Saska w Dreźnie jako miejsce badań historyków medycyny

Medycyna Nowożytna 7/2, 159-162

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bożena Płonka-Syroka

Biblioteka Saska w Dreźnie jako miejsce badań historyków medycyny

Biblioteka Saska w Dreźnie jest placówką naukową, z której zbiorami na pewno warto się zapoznać. Gromadzi egzemplarze obowiązkowe wszystkich druków niemieckojęzycznych, toteż można w niej znaleźć nie tylko wydane drukiem książki opublikowane przez poważne oficyny wydawnicze, lecz także niskonakładowe prace opublikowane przez wydawnictwa uniwersyteckie techniką komputerową. Są to prace szczególnie cenne dla zagranicznego badacza, gdyż nie są wypożyczane za granicę. Pozycje wydawnicze akademickie, o których mowa, to przede wszystkim doktoraty i habilitacje z zakresu historii medycyny. Dla polskiego historyka tej dziedziny nauki prace te są szczególnie cenne, gdyż pozwalają zorientować się w bieżących kierunkach badań niemieckiej historiografii medycznej. Prace te stoją najczęściej na bardzo dobrym poziomie warsztatowym i wykazują orientację ich autorów w aktualnych tendencjach metodologicznych. Obecnie dominującą tendencją, która znajduje w nich wyraz, jest model historiografii relatywistycznej, czerpiący inspiracje ze szkoły T.S. Kuhna. Metodologia Kuhna jest we wspomnianych pracach pojmowana jednakże przede wszystkim jako punkt odniesienia i jako źródło inspiracji, niż jako sztywny model stosowany w praktyce.

Inną ważną dla polskiego historyka medycyny grupę prac, gromadzonych w zbiorach Biblioteki Saskiej w Dreźnie, stanowią pochodzące z XVI–XIX wieku oryginalne prace lekarskie. Wśród nich znajdują się dzieła klasyków niemieckiej medycyny, takich jak na przykład Paracelsus i obfite zbiory dotyczące nurtu hermetycznego w niemieckiej myśli medycznej. Znajdujemy tu także dzieła wszystkich najwybitniejszych przedstawicieli niemieckiej medycyny romantycznej, jak na przykład Carla Gustava Carusa czy Friedricha Burdacha. Możemy wypożyczyć oryginalne XIX-wieczne podręczniki akademickie, wykorzystywane nie tylko w niemieckich, lecz także i w polskich uczelniach w tym okresie. Szczegółowej analizy treści wspomnianych podręczników nie przeprowadził jak dotąd żaden z polskich historyków medycyny, pomimo iż tytuły owych prac, będących podstawą wykładów na polskich wydziałach lekarskich, są u nas znane.

W zbiorach drezdeńskich znajduje się także bogata kolekcja XIX-wiecznych czasopism naukowych, ważnych dla polskiego badacza myśli medycznej. Możemy w nich napotkać nazwiska autorów, wymienianych w pracach autorów polskich z tego okresu i ważnych dla rozwoju polskiego życia medycznego, m.in. Józefa Franka czy Christopha Wilhelma Hufelanda. W bibliotece drezdeńskiej znajduje się również stosunkowo liczny zbiór prac poświęconych historii psychoanalizy. Obejmuje m.in. wydania krytyczne dzieł Carla Gustava Junga i bogatą literaturę przedmiotu, dotyczącą freudyzmu. Możemy tam także odnaleźć bogate piśmiennictwo specjalistyczne z zakresu historii medycyny, na podstawie którego można śledzić dzieje niemieckiej myśli medycznej. Są to prace klasyków niemieckiej historiografii medycyny z XIX i XX wieku.

Korzystanie z księgozbioru Biblioteki Saskiej w Dreźnie znacząco ułatwia komputerowy katalog zbiorów. Opanowanie metody posługiwania się nim w zakresie podstawowych funkcji jest możliwe w ciągu pół godziny. Tradycyjny katalog kartkowy nie obejmuje wszystkich pozycji, toteż czytelnik i tak jest zmuszony do posługiwania się katalogiem skomputeryzowanym. Stanowisk dla osób zamawiających jest jednak na tyle dużo, iż korzystanie z komputera nie wymaga w zasadzie oczekiwania. W przypadku poszukiwania w katalogu komputerowym książki autora o popularnym w Niemczech nazwisku lub jednego z dzieł autora, który okazał się szczególnie płodny, czytelnik nie może polegać jednak na układzie katalogu. Prace autorów o tym samym nazwisku zostały w nim bowiem umieszczone w sposób dość przypadkowy, ta sama osoba wielokrotnie powraca, zaś jej dzieła przeplatane są pracami innych

autorów o tym samym nazwisku. Bardzo niewygodne dla osoby zamawiającej są także stosowane przez osoby konstruuujące katalog komputerowy skróty pełnego zapisu danego tytułu, który nie zawiera m.in. sygnatury. Zdarza się w związku z tym, że nawet przy pomocy obsługi nie można odnaleźć pożądanego dzieła, z którego niegdyś czytelnik korzystał przy pomocy katalogu kartkowego. Skomplikowany sposób katalogowania utrudnia także zamawianie pożądanych pozycji za pomocą internetu, mimo iż teoretycznie taka możliwość istnieje, także z terenu Polski.

Natomiast korzystanie ze zbiorów Biblioteki Saskiej przyspiesza i ułatwia możliwość samodzielnego, odpłatnego wykonywania kserokopii. W polskich bibliotekach naukowych jest to jak dotąd rzadkość. Korzystanie ze zbiorów napotyka jednak i na pewne utrudnienia. Do pierwszych z nich należy przede wszystkim znaczna odległość budynku od centrum miasta i konieczność dojazdu trwającego około godziny w jedną stronę. W związku z tym niewielkie zaplecze gastronomiczne znajdujące się w gmachu biblioteki ma duże znaczenie dla osób korzystających ze zbiorów. Innym znaczącym utrudnieniem jest zakaz wypożyczania książek badaczom zagranicznym poza siedzibę biblioteki, nawet wtedy, gdy przebywają oni w Dreźnie dłuższy czas. Za pewne utrudnienie można także uznać stosunkowo długi czas poświęcany przez obsługę na wydawanie książek do czytelnika i przyjmowanie ich z powrotem. Ponieważ można jednorazowo korzystać z 10 pozycji, ich wydawanie i zdawanie przedłuża się czasem do ponad pół godziny. Dlatego też w wypożyczalni zawsze ustawiają się kolejki. Jest to jednak spowodowane dbałością o bezpieczeństwo zbiorów. Wypożyczona książka jest każdorazowo odnotowywana przez obsługę w komputerze i zawsze wiadomo, kto ją w danym momencie wypożyczył. Umożliwia to nie tylko kontrolę stanu zbiorów, ale także uzyskanie przez innych czytelników informacji na temat osoby, która wypożyczyła dany tytuł.

Książki z zasobu Biblioteki Saskiej w Dreźnie mogą być także wypożyczane za granicę. Najszybciej można je uzyskać w ten sposób, iż podczas pobytu w Dreźnie zamawia się konkretny tytuł na własne nazwisko i uprzedza obsługę wypożyczalni, iż nadejdzie na ten tytuł zamówienie z zagranicy. Korzystałam z tej drogi, oczekując na przesłanie zamówionych książek do Polski około dwa tygodnie. Zamówienia składa ze strony polskiej Wypożyczalnia Międzybiblioteczna, znajdująca się w większych bibliotekach publicznych.

Dla polskich historyków z ziem zachodnich Biblioteka Saska w Dreźnie jest cennym uzupełnieniem zbiorów bibliotek wrocław-

wskich i poznańskich, przede wszystkim o najnowszą literaturę i czasopisma fachowe z zakresu historii medycyny i nauk przyrodniczych, których we wrocławskich i poznańskich placówkach naukowych nie sprowadza się w ogóle. Korzystanie ze zbiorów drezdeńskich, uboższych wprawdzie niż berlińskie, wymaga od polskiego badacza znacznie mniejszych nakładów finansowych dzięki możliwości skorzystania z noclegów w Hotelu Asystenta Uniwersytetu w Dreźnie. W ciągu dwu- lub trzytygodniowego pobytu naukowego możliwe jest uzyskanie ogólnej orientacji w podstawowej literaturze przedmiotu ważnej dla badań nad danym zagadnieniem z zakresu historii medycyny. Ze zbiorów drezdeńskich z pewnością warto skorzystać, tym bardziej, że nie były one dotąd praktycznie wykorzystywane przez środowisko polskich historyków medycyny (poza moimi badaniami nad niemiecką medycyną romantyczną). Zgromadzone w nich materiały mogą stać się podstawą cennych prac z zakresu polsko-niemieckiej historiografii porównawczej.

Bożena Płonka-Syroka

The Saska Library in Dresden as a research centre for historian of medicine

Summary

The article serves a guide to the collection in the Saska Library, related to medicine.

Bożena Płonka-Syroka

Die Sächsische Bibliothek in Dresedn als Forschungsplatz für Medizinhistoriker

Zusammenfassung

Der Artikel erfüllt die Rolle eines Führers durch diejenigen Bestände der Sächsischen Bibliothek, die einen Bezug zur Medizin aufweisen.